toe die afzonderlijk te behandelen. Eenerzijds kreeg men toen wat men noemt het Duitsche Privaatrecht, d. i. het geheel van wat er van het oude landsrecht van Germaanschen oorsprong nog feitelijk gold, anderzijds het Pandectenrecht, d. i. al wat er in het geldend recht van Romeinsch-rechtelijken oorsprong was met de modificaties door Canoniek recht en inlandsche invloeden daarin gebracht, zooals wij thans nog die werken kennen.

Zoo echter bleek eerst recht, in welk een wanhopig verwarden toestand men op het gebied des Rechts langzamerhand was geraakt. Als recht gold een onoverzienbare reeks van bepalingen, dikwijls met elkander in onverzoenlijken strijd, ontleend aan het Corpus Juris Civilis, het Corpus Juris Canonici, de Libri Feudorum, en daarnevens de tallooze restanten van inlandsch recht, ontleend aan de oude stam-rechtsboeken, de Keizerlijke Constituties en dergelijke bronnen. Zoo kwam het, dat de school van het natuurrecht, die zich onder de auspiciën van Grotius eerst op het volkenrecht had geworpen, nu ook in den warwinkel van het privaatrecht poogde orde te brengen. Wars van al die onoverzienbare en onderling strijdige bepalingen wilde men construeeren met behulp van de rede alleen een wetboek van natuurrecht, dat is een wetboek, dat door eenvoudige, voor iedereen begrijpelijke regelen, in glashelder systeem geordend, het rechtsleven der burgers zou schutten en opbouwen. Waar dit streven zich ontpopte in de practijk, zooals in het Pruisisch landrecht en het Oostenrijksch Burgerlijk Wetboek, vonden dan voor de rechtbank der Rede de inheemsche rechtsbepalingen nog al vaak meer genade dan de romanistische. De zin voor systematiek vooral, waarvan deze werkzaamheid vergezeld ging, schonk het aanzijn aan de indeeling in een